

Kultur- og kirkedepartementet
Medieavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Sandvika, 25. juni 2003

Høringsuttalelse

Forslag til endringer i åndsverksloven m.m.

Handelshøyskolen BI ble grunnlagt i 1943 som en privat stiftelse. I dag er stiftelsen den største utdannings- og kompetanseleverandøren til næringslivet i Norge og største handelshøyskole i Europa. BI har 22 000 studenter, hvorav 11 500 studerer på deltid. BI har et av Europas største vitenskapelige miljøer innen fagområdene økonomi, ledelse og markedsføring, og omlag 350 faglige medarbeidere og 800 høyskoleforelesere fra næringsliv og offentlig forvaltning er tilknyttet BI. I tillegg er det ca. 450 ansatte i BIs administrasjon.

Bredden og variasjonen i BIs utdanningstilbud er stor – fra grunnstudier til høyere grads studier og doktorgradsprogram. Handelshøyskolen BI er også en av Norges største aktører på etter- og videreutdanning. Studiene distribueres gjennom et landsomfattende nettverk av 24 høyskoler. I tillegg er BI etablert i Litauen og Kina. BI tilbyr en rekke studier og programmer mot engelskspråklige målgrupper.

3.43 Bruk av verk i undervisningsvirksomhet m.m.

Digital avtalelisens

BI støtter prinsippom avtalelisensiering da dette gir mulighet til forenklet klarering. BI støtter forslaget om at det åpnes for mulighet for å klarere verk for digital bruk på undervisningsområdet. Vi ser dette som en utvidelse av dagens avtalelisenser for fotokopiering.

Avtalelisensbestemmelsene åpner også for skanning av trykket tekst/bilde.

BI forutsetter at det i forslaget til nye avtale lisenser vil bli tatt høyde for digitalisering av Artikkelsamlinger og artikler som i dag deles ut som handouts i klassene.

Den teknologiske utviklingen legger til rette for digital distribusjon fremfor mer tradisjonelle handouts. Våre erfaringer tilsier at bruk av opphavsrettsligbeskyttet materiale totalt sett ikke øker, men at kopieringen flyttes fra fotokopiering til utskrifter.

Vi vil derfor påpeke at beregningsgrunnlaget må stå i samsvar med den reelle bruk av opphavsrettsligbeskyttet materiale uavhengig av lagrings- og distribusjonsform.

Særlig om fjernundervisning

Åndsverksloven har ingen særskilte bestemmelser om fjernundervisning.

I forslaget anbefales det i regelen for at nettbasert fjernundervisning baseres på individuelle avtaler med rettighetshavere. Men det sies samtidig at det etter direktivet artikkel 5.3a åpnes for unntak på bl. a. undervisningsområdet, forutsatt at dette skjer til ikke-kommersielle formål.

BI anser dette som en kunstig opprettholdelse av skillet mellom tradisjonell undervisning og fjernundervisning og anbefaler at undervisning behandles under ett.

BI ønsker å tilby studentene et tilpasset studieopplegg som ivaretar intensjonene om livslang læring og varierte læringsformer (jf Kvalitetsreformen). Fjernundervisning (gjerne nettbasert) er i denne sammenheng et av mange tilbud. Alle BI enheter og deres ansatte og studenter, uavhengig av geografi defineres i kontraktssammenheng som "BI" uavhengig av hvilken undervisningsform som gjelder for det respektive studie/kurs. Forslaget tar ikke høyde for den utvikling som løpende skjer innen undervisning hvor tradisjonell klasseromsundervisning suppleres og i enkelte tilfeller erstattes av nettbasert undervisning.

I NOKUTs akrediteringsregler må bl. a. følgende kriterie være oppfylt for å bli akkreditert som tilbyder av høyere utdanning; " IKT-opplegg med maskin- og programvare og brukerstøtte som er tilpasset kravene til FOU-virksomhet på høyt nivå" for studietilbudene kreves det bl. a. at " Det må være tilstrekkelig tilbud av IKT-tjenester".

Utdannings- og forskningsdepartementet uttaler på sin webside at " IKT i utdanningen er et sentralt satsingsområde for UFD. Satsingen omfatter hele utdanningssystemet: grunnskole, videregående opplæring, høgre utdanning og voksenopplæring. I satsingen fokuseres det på de faglige, pedagogiske og organisatoriske sidene ved IKT" og i Årsplan for IKT i utdanningen 2003 sies det at "Ferdigheten å kunne bruke IKT er en ganske ny ferdighet - ofte omtalt som "den 4. basisferdigheten" eller "digital kompetanse". Dette er nødvendig kompetanse for oss alle i et stadig mer IKT-basert samfunn. Hvis vi ikke tar dette på alvor, kan resultatet bli uheldige og uønskede sosiale forskjeller og digitale skiller."

Kravene til kontrollsystemer er de samme innen fjernundervisning som for klasseromsundervisning supplert av e-læring (via LMS-systemer som f.eks. Classfronter, Blackboard og BIs system for nettstudiene – apollon). En opprettelse av et kunstig skille mellom nettundervisning og øvrig undervisning er sett fra BIs ståsted å en konkurransevridning til fordel for undervisningsformer basert på tavle og kritt fremfor undervisning i tråd med Utdannings- og forskningsdepartementets ambisjoner for et IKT-basert kunnskapssamfunn.

§16 Bruk av verk i arkiv, bibliotek, undervisningsinstitusjoner og museer

Avtalelisens for bruk av verk i bibliotek

I forslaget anbefales det at "Digital levering o.l. må klareres etter avtalelisens for bibliotek ny §16. BI forstår forslaget dithen at BIs bibliotekstjeneste dekkes som tidligere av avtalelisens for BI som undervisningsinstitusjon og at det ikke må inngås særskilt avtalelisens for biblioteket.

Biblioteket må som BI for øvrig kunne tilby sine brukere tilgang til de verker som er dekket av avtalelisens til forskning og undervisning.

I forskriftenes §1-2 sies det at man i hovedregelen kun kan fremstille eksemplar i samme format som originaleksemplaret. Med unntak for papireksemplarer, må fremstilte eksemplarer bare brukes i institusjonens egne lokaler. Ved særskilt bestilling kan eksemplar overføres til dataterminal til en låner som befinner seg i et lokale til en annen institusjon som er omfattet av forskriften. Det kreves i dag at slike eksemplarer tilbakeføres, slettes eller tilintetgjøres etter at bruken er avsluttet, jf. Forskriften §1-3.

BI støtter forslaget om vurdering av rammene og innholdet i § 16 slik at biblioteket på en effektiv og rasjonell måte kan nyttiggjøre seg av digital eksemplarframstilling til f. eks. fjernlån. Det er med dagens teknologi ikke lenger grunnlag for å behandle artikler som er scannet og gjort digitalt tilgjengelig for brukeren på annen måte enn analoge artikkelkopiene. BI støtter forslaget om at biblioteket kan opprette systemer for mellomlagring av artikler som er benyttet til f. eks. fjernlån.

Kompensasjon til rettighetshavere for adgang til kopiering til privat bruk

I henhold til EU-direktivet er en adgang til kopiering til privat bruk avhengig av at det innføres rimelig kompensasjonsordning til rettighetshaverne.

I forslaget foreslås det at vederlaget finansieres via et vederlag knyttet til lagringsmedier eller finansiering over statsbudsjettet.

BI mener at vederlaget bør finansieres over statsbudsjettet og at beregningsgrunnlaget bør være nøkternt.

Ved generelle vederlag går i dag midlene i dag ikke direkte tilbake til opphavsmannen men til de foreninger som repr. de ulike opphavsrettlige interessene som igjen fordeler midlene etter nærmere angitte kriterier.

Intensjonen bak forslaget er å balansere behovet for å beskytte opphavsmannens økonomiske interesser men samtidig sørge for at rettighetene ved normal privat bruk opprettholdes.

Undersøkelser viser at privat bruk fører til mersalg ved å profilere verket ikke det motsatte. De økonomiske interessene ivaretas i like stor grad gjennom publisitet og tilgjengelighet som av krone og øre ved salg.

BI vil påpeke at muligheten for kopiering til privat bruk alltid har vært tilstede og at det som følge av bl. a. forslaget om tekniske beskyttelsessystemer ikke kan forventes at den private kopieringen i særlig grad vil øke.

Med vennlig hilsen

Wenche H. Nilsen

Organisasjonsdirektør/Director, Human Resources and ICT

Handelshøyskolen BI/Norwegian School of Management